

3. Копитко В.І. Науково-інноваційне забезпечення реформування АПК регіону// Наук збірник: Формування нової парадигми економічної теорії в Україні/ За ред. З.Г. Ватаманюка. – Львів: Інтерек, 2001. – С. 288-293.

4. Копитко В.І. Роль інвестицій у структурних перетвореннях економіки регіону// Соціально-економічні дослідження в перехідний період: Щорічник наук. праць: Інвестиції і реструктуризація економіки регіону. – Львів: НАН України. Ін-т регіональних досліджень. – 2000, вип. 11. – С. 125-136.

5. Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку: Інформ.-аналіт. зб./ За ред. П.Т. Саблука. – К.: ІАЕ УААН. – 2000, вип. 4. – 601 с.

6. Сільське господарство України. 2002: Стат. щорічник/ Під заг. керівн. Ю.М. Остапчука. – К.: Держкомстат України, 2003. – 319 с.

7. Статистичний щорічник України за 2003 рік/ Держкомстат України; За ред. О.Г. Осауленка. – К.: Консультант, 2004. – 631 с.

8. Урядовий кур'єр. – 2000. – 28 січня. – С. 4.

9. Central European Economic Review. – 1999. – December. – P. 15.

10. The Global Competitiveness Report 1999// World Economic Forum. – 1999. – July 13.

11. Впровадження інвестиційних проєктів: <http://www.minagro.kiev.ua/news?pg=385/>

12. Борщ А.Г. Організаційно-методичні питання створення агропромислових фінансових груп: <http://www.minagro.gov.ua/page/?2328>.

13. Фінанси сільськогосподарських підприємств/ За ред. акад. УААН М.Я. Дем'яненка. – К.: ІАЕ УААН, 2000. – 604 с.

14. Загальнодержавна програма соціально-економічного розвитку українського села на період до 2015 р.: <http://www.minagro.kiev.ua/>

УДК 346.56: 334.735

*Доц. В.І. Блонська, канд. екон. наук;
магістрант О.В. Дронгаль – Львівська КА*

СТАН ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ СТРУКТУРИ ОБІГОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ

Розглянуто фактори, які впливають на тенденції зміни обсягів та структури обігових коштів. Запропоновано низку заходів, спрямованих на поліпшення забезпечення підприємств споживчої кооперації обіговим капіталом та прискорення його обігу.

*Assist. prof. V.I. Blonska; undergraduate O.L. Drongal –
L'viv commercial academy*

The state and perfection of structure of circulating assets of consumer cooperation enterprises

Factors which influence on the tendency of change of volumes and structure of circulating assets are examined. The row of measures, directed on the improvement of providing of consumer cooperation enterprises a floating capital and acceleration of his circulating is offered.

Наявність у підприємства достатніх обігових коштів оптимальної структури – необхідна передумова для його нормального функціонування в умовах ринкової економіки, тому на підприємстві потрібно проводити нормування обігових коштів, завданням якого є створення умов, що забезпечують безперервність його виробничо-господарської діяльності.

Господарсько-підприємницька діяльність неможлива без обігових коштів. Ця потреба є одним із об'єктів фінансового планування і відображення в обліку та звітності. Розмір обігового капіталу, який утворює кожен складову поточних активів, має відповідати потребам і можливостям підприємства

зі створення й реалізації продукції. У сучасних умовах, коли підприємства знаходяться на повному самофінансуванні, правильне визначення потреби в обігових коштах має особливе значення.

Вагомий внесок у дослідження факторів, які вплинули на стан обігового капіталу, зробили українські вчені Л.В. Пан, Ю.В. Петренко, О.Г. Коренева, А.М. Поддерогін. Але необхідно зазначити, що в їхніх працях увагу зосереджено тільки на окремих зовнішніх факторах, які впливають на ефективність функціонування обігового капіталу. Так, Л. Пан наголошує тільки на такій негативній ваді фінансової системи України, що призводить до проїдання обігового капіталу, як інфляція. Поряд з інфляцією, Ю. Петренко досліджує чинники, які впливають на забезпеченість підприємств обіговим капіталом, – відсутність механізму поповнення обігових коштів та відсутність управління фінансовими ресурсами підприємства. Вплив системи податкових платежів на забезпеченість підприємств обіговими коштами досліджено у працях О. Кореневої та А. Поддерогіна [3, с. 72].

Вагомий вплив на обсяги обігового капіталу мають зовнішні фактори, зокрема, інфляційні процеси, відсутність механізму поповнення обігового капіталу, кредитна політика банків, наявна система податкових платежів, відсутність управління фінансовими ресурсами підприємства, політико-правова ситуація в державі, соціально-демографічні процеси та інші фактори макросередовища. Водночас, на нашу думку, важливими є і внутрішні фактори, зокрема, зміна обсягу товарообігу та його структури, розширення торговельної мережі та використання нових методів торгівлі, автоматизація торговельних процесів, проблеми неплатежів та неефективної комерційної роботи тощо.

Процес розроблення економічно обґрунтованих величин обігових коштів, необхідних для організації нормальної роботи підприємства, називають нормуванням обігових коштів. Таким чином, нормування обігових коштів полягає у визначенні сум обігових коштів, необхідних для утворення постійних мінімальних і водночас достатніх запасів матеріальних цінностей, знижуваних залишків незавершеного виробництва й інших обігових коштів.

Зазвичай, мінімальна потреба підприємства в обігових коштах покривається за рахунок таких власних джерел: статутний капітал (фонд), відрахування від прибутку у фонди спеціального призначення, цільове фінансування та цільові надходження, приріст сталих пасивів. На функціонуючих підприємствах власними джерелами фінансування обігових коштів є прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства, надходження від емісії цінних паперів.

Функціонування обігових коштів розпочинається з моменту їх формування і розміщення. Рациональне їх розміщення як складова управління обіговим капіталом має певні особливості не тільки в різних галузях, а навіть і на різних підприємствах однієї галузі, в тому числі і в системі споживчої кооперації.

Проблема забезпечення наявності достатніх обігових коштів, щоб вчасно розплатитися за всіма поточними зобов'язаннями, для підприємств та організацій споживчої кооперації лишається і на сьогодні гострою і потребує невідкладного розв'язання. Практика виявила, що підприємства споживчої кооперації, які в усі часи працювали на засадах самокупності і самофінансу-

вання, мають багатолітній досвід економного ведення господарства, забезпечували покриття видатків, пов'язаних з операційною, інвестиційною, фінансовою та іншими видами діяльності, власними доходами, а отриманий прибуток спрямовували на економічний та соціальний їх розвиток, не були достатньо підготовленими для роботи в ринковому середовищі. Трансформація споживчої кооперації у сучасну ринкову структуру відбувається з великими труднощами і втратами економічного й кадрового потенціалу, погіршенням фінансового стану, звуженням сегменту на ринку товарів та послуг [1, с. 56].

У сучасних ринкових умовах господарювання для підприємств системи споживчої кооперації України є особливо актуальним поповнення та ефективне розміщення обігових коштів. Розглянемо розподіл не обігових та обігових активів споживчої кооперації України за 2003-05 рр. (табл. 1).

Табл. 1. Необігові та обігові активи споживчої кооперації України за 2002-2005 рр. [4, с. 119, 5, с. 105, 6, с. 109]

Назва показників	Роки			
	2002	2003	2004	2005
Відношення до валюти балансу, %				
▪ необігові активи	87,9	87,1	81,6	79,7
▪ обігові активи	12,1	12,9	18,4	20,3

За період 2002-05 рр. спостерігається тенденція до зменшення питомої ваги не обігових активів споживчої кооперації України. Однак, на нашу думку, для споживчої кооперації України характерним є надто висока частка не обігових активів, при цьому частка обігових активів (робочого капіталу) є недостатньою для ведення ефективної господарської діяльності.

Необхідно зазначити, що зменшення економічного потенціалу та обсягів діяльності підприємств споживчої кооперації супроводжувалося вимушеним продажем майна з метою забезпечення виплати боргових зобов'язань. Характерним для споживчої кооперації є те, що власний капітал здебільшого вкладений у не обігові активи, внаслідок чого підприємства кооперації погано забезпечені робочим капіталом, що характеризується низьким рівнем абсолютної ліквідності та платоспроможності (табл. 2).

Табл. 2. Власні кошти споживчої кооперації України та їх розміщення за 2003-05 рр. [4, с. 118, 5, с. 104, 6, с. 107] (млн. грн.)

Станом на:	Власні кошти	Їх розміщення:				
		необігових активів	в тому числі			власні кошти в обігові
			основних фондах і нематеріальних активах	незавершеному будівництву	фінансових інвестиціях	
31.12.2003 р.	2912,6	2771,3	2381,5	110,9	272,2	141,1
31.12.2004 р.	2792,1	2628,8	2282,2	87,4	251,5	163,3
31.12.2005 р.	2739,5	2552,0	2219,9	69,7	253,2	187,5

Зростання власного обігового капіталу, яке спостерігається протягом 2003-2005 рр., призвело до незначного покращення розрахунків з постачальниками, бюджетом та іншими кредиторами, що сприяло підвищенню ефективності використання виробничих потужностей підприємств споживчої коо-

перації. Однак, зменшення суми власних коштів споживчої кооперації України, особливо за рахунок зменшення вартості основних фондів і нематеріальних активів, свідчать про зменшення економічного потенціалу споживчої кооперації. Водночас, залучення додаткових коштів для багатьох підприємств є неможливим внаслідок високих процентних ставок та низької конкурентоспроможності на ринку товарів.

Потребу в обігових коштах для багатьох сучасних підприємств, а особливо для підприємств споживчої кооперації, неможливо забезпечити тільки власними джерелами. Тому, формувати обігові кошти тільки за рахунок власних джерел нині економічно недоцільно, оскільки це знижує можливості підприємства щодо фінансування власних витрат і збільшує ризик виникнення фінансової нестабільності підприємств. У такому разі підприємство вимушене звертатися до залучення фінансових ресурсів у вигляді короткотрокових кредитів банку та інших кредитів, комерційного кредиту, кредиторської заборгованості (табл. 3).

Табл. 3. Банківські кредити та позикові кошти споживчої кооперації України за 2002-2005 рр. [4, с. 124, 5, с. 113, 6, с. 116] (тис. грн.)

Назва показників	Станом на:			
	31.12.2002	31.12.2003	31.12.2004	31.12.2005
Всього надано банківських кредитів та позикових коштів	44893	70076	67066	89762
У тому числі АБ "Укоопспілка"	21037	25721	33312	37311

З показників аналітичної табл. 3 ми бачимо, що за 2002-2005 рр. обсяг банківських кредитів та позикових коштів, наданих споживчій кооперації України, зріс у 2 рази. При цьому спостерігається позитивна тенденція до збільшення суми банківських кредитів, наданих АБ "Укоопспілка". Так, у 2005 р. 41,6 % залучених коштів споживчої кооперації забезпечував АБ "Укоопспілка", що, своєю чергою, сприяє розвитку банківської системи споживчої кооперації України.

Прискорення обігу обігових коштів є першочерговим завданням підприємств споживчої кооперації у сучасних ринкових умовах і досягається різними шляхами.

На нашу думку, на стадії створення виробничих запасів, прискорення обігових коштів для підприємств споживчої кооперації можливе при виконанні таких умов:

- упровадження економічно обґрунтованих норм запасу;
- наближення постачальників сировини, напівфабрикатів, що комплектують виробів до споживачів;
- широке використання прямих тривалих зв'язків з постачальниками;
- розширення складської системи матеріально-технічного забезпечення, а також оптової торгівлі матеріалами й устаткуванням;
- комплексна механізація й автоматизація вантажно-розвантажувальних робіт на складах.

На стадії незавершеного виробництва для підприємств споживчої кооперації доцільним, на нашу думку, є виконання таких завдань:

- розвиток стандартизації, уніфікації, типізації;
- прискорення науково-технічного прогресу (упровадження прогресивної техніки і технології, особливо безвідхідної, роторних ліній, хімізація виробництва);
- удосконалювання системи економічного стимулювання ощадливого використання сировинних і паливно-енергетичних ресурсів;
- удосконалювання форм організації промислового виробництва, застосування більш дешевих конструктивних матеріалів;
- збільшення питомої ваги продукції, що користується підвищеним попитом.

На стадії товарообігу прискоренню обігу обігових коштів сприятиме:

- наближення споживачів продукції до її виготовлювачів;
- удосконалювання системи розрахунків;
- збільшення обсягу реалізованої продукції внаслідок виконання замовлень по прямих зв'язках, дострокового випуску продукції, виготовлення продукції з зекономлених матеріалів;
- ретельна і своєчасна добірка продукції, що відвантажується, по партіях, асортиментові, транзитній нормі, відвантаження в строгій відповідності з укладеними договорами.

Таким чином, для вдосконалення структури обігових коштів необхідно прискорення виходу підприємств споживчої кооперації з фінансової кризи, прийняття ефективних управлінських рішень, здійснення економічно обґрунтованої комерційної роботи, а також державна підтримка щодо надання довгострокових пільгових кредитів.

Література

1. Біла О.Г. Робочий капітал – передумови поточної ліквідності підприємств// Фінанси України. – 2003, № 10. – С. 56-62.
2. Назаренко О.Ф. Стан та тенденції структури обігових коштів промислових підприємств в Україні// Актуальні проблеми економіки. – 2006, № 6. – С. 53-63.
3. Сорока Р.С. Чинники впливу на ефективність функціонування обігового капіталу// Регіональна економіка. – 2003, № 2. – С. 72-80.
4. Показники господарсько-фінансової діяльності підприємств і організацій системи Укоопспілки за 1999-2003 рр. – К.: Укоопспілка, 2004. – 146 с.
5. Показники господарсько-фінансової діяльності підприємств Укоопспілки за 2004 рік. – К.: Укоопспілка, 2005. – 129 с.
6. Показники господарсько-фінансової діяльності підприємств Укоопспілки за 2005 рік. – К.: Укоопспілка, 2006. – 132 с.

УДК 368.032.1:336.221/ (100+477)

Асист. Т.В. Яворська, канд. екон. наук –
Львівський НУ ім. Івана Франка

ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ СТРУКТУР: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНА

Досліджено особливості та механізми оподаткування страхової діяльності у розвинутих країнах світу, зокрема проаналізовано систему оподаткування страховиків Великобританії, Німеччини, Франції, Австрії, Фінляндії, Швеції, Китаю. Зроблено акцент на українській практиці податкового регулювання страхової діяльності.

Ключові слова: оподаткування страхової діяльності, ставки оподаткування, страхові компанії.